

ANNEX VII. El règim jurídic de les societats de veïns

A finals del s. XIX (entre el 1895 i el 1899 es van crear les “**Societats de veïns**”, institucions que tenen origen en els béns comunals.

Es van constituir en propietaris de muntanyes que, fins al moment havien tingut caràcter comunal. Aquest moviment associatiu, responia a la política desamortitzadora de la Hacienda Pública que pretenia la venda dels béns comunals, les primeres manifestacions de la qual es van començar a produir a partir de la **Llei de Madoz (1 de maig de 1855)**.

Per a fer front a la venda dels comunals es va generalitzar el recurs de què fossin els propis veïns que els adquirissin, per mitjà d'associacions o societats constituïdes per això.

Al principi, aquestes societats oferien avantatges inqüestionables (permetien la subsistència de les practiques que des d'antic es regien en ordre a l'explotació dels béns comunals), però amb el pas dels anys, sorgiren molts problemes (les successives generacions van perdre els vincles de solidaritat primitiva [Cirilio Martín-Retortillo, “Comunidades de bienes de origen comunal”, RD/]) i es va pretendre la seva dissolució.

A partir del 1895, els pobles de les muntanyes del Pallars Sobirà van reaccionar adquirint per mitjà d'un dels seus veïns o a través d'intermediaris, les terres i muntanyes venudes, la propietat de les quals després la cedien als mateixos veïns que les havien venut aprofitant la constitució d'una **societat** [*l'escriptura de constitució de la Societat de la Muntanya de Llessui, la qual apareix com a titular de la muntanya per haver-la adquirit en subhasta pública, manifesta que l'adquisició és féu “amb ànim de cedir-la als demás compareixents excepte la part que es reserva... perquè com a particulars amos dels mateixos... poguessin ser co-amos i en la seva virtut aprofitar els productes dels propis monts”. De fet, en l'origen de pràcticament totes les Societats de Veïns, les escriptures de les quals han estat consultades, es detecta l'adquisició per subhasta pública de terres desamortitzades. Les úniques excepcions són la “Societats de Veïns de Pobellà on s'adquireixen béns de propis, i la “Societat de la Muntanya de Tor” creada el 1896 després d'un expedient de possessió a favor dels veïns tramitat en el propi Jutjat Municipal*].

En d'altres ocasions, la constitució de les societats es produïa prèviament i amb caràcter preventiu per tal de sostroure les muntanyes de l'acció intervencionista de l'estat.

Per tant, segons Bringué, durant el primer terç del s. XX s'havia produït una redistribució de la propietat dels boscos i muntanyes del Pallars Sobirà, modificant-se una situació que s'havia mantingut inalterada des del s. XV:

- **59% pertanyia als pobles**, mantenint-se encara el seu caràcter comunal;
- **41 % era de titularitat privada o particular** (del qual un **29% corresponia al Duc de Medinaceli** i als demés propietaris i el **12%**, unes **12.874 ha**, a les **Societats de Veïns** [constituïdes –d’acord amb la relació que ofereix Bringué- en els pobles de Canals, Enviny, Lladorre, Llarvent, Llessui, Monrós, Paüls, Pla de Corts, Sorre, Tor, Torre de Capdella i Llavorsí (Solana de Lliera). S’han d’afegir, almenys, les de Montaldo, Pujalt, Serra de Seurí, Son, Pales d’Alp, així com, les de Pobellà si bé aquesta es va constituir a partir de terres que originàriament eren béns de propis. Alguns d’aquests pobles pertanyen actualment a la comarca del Pallars Jussà, però donat que foren atorgats davant de Notaris residents al Pallars Sobirà i que responen a una mateixa finalitat, s’han estudiat conjuntament]).

Les societats de veïns:

- Varen ser una de les possibilitats de futur dels béns comunals
- rebel·len una configuració de la titularitat dominical desconeguda fins aleshores en el Dret català

Les societats de veïns i el Codi Civil Català

Les “Societats de Veïns” són comunitats de béns de caràcter veïnal que recauen sobre béns originàriament comunals, la constitució dels quals es deu a l'autonomia particular.

Es crearen amb la **finalitat de mantenir i assegurar la subsistència dels aprofitaments i utilitats de les muntanyes en benefici de les persones que tradicionalment els havien gaudit: el comú de veïns.**

Una vegada les societats es constituïen, els béns passaven a ser propietat, és a dir, propietat privada dels membres de la societat.

Per tant, la constitució de “Societats de Veïns” suposa la **culminació del procés pel qual els béns originàriament de titularitat pública i d’aprofitament comú, es converteixen en béns de titularitat privada, organitzada en règim de comunitat**. Com a conseqüència, els béns passen a ser regits per les normes de dret civil, en comptes de ser regits pel dret administratiu.

El Dret civil català no reconeix més sistema d’organització de la comunitat que el que correspon al model romà, al que difícilment s’adequa a les “Societats de Veïns” (que semblen respondre a criteris de la comunitat germànica).

Emprius o drets d'aprofitament de caràcter col·lectiu: la titularitat és del comú de veïns i la seva estructura s'inspira en els criteris de la comunitat germànica.

Però aquests drets es configuren com a drets reals limitats o sobre cosa aliena, no s'originen en un acte de l'autonomia de la voluntat i recauen sobre béns de domini públic.

En canvi, les "Societats de Veïns" es presenten com una copropietat d'origen convencional, que el seu objectiu pertany a tots els seus integrants i, tot i que la titularitat recau a la mateixa Societat, aquesta és de caràcter veïnal estructurada en règim de comunitat germànica. Es tracta d'una **titularitat de dret privat**.

La inexistència de normes aplicables al Dret civil català, tant de caràcter principal com supletori, remetien la regulació de les "Societats de Veïns" a la legislació civil estatal [*per més que el codi civil reconegué la "coexistència de diferents règims civils" i sancionés amb un criteri enormement restringit i amb caràcter provisional – la seva subsistència es presentava com a dret supletori del que fos en cada una de les "províncies i territoris del Dret foral" (article 12); ara bé, a la pràctica, aquesta supletorietat de segon grau convertiria al CC en un únic dret supletori dels drets forals, amb caràcter de vertader dret comú*]; el **Codi Civil de 1889**, vigent en el moment de la seva constitució; i les lleis especials sobre monts en mans comunes, promulgades a posteriori.

Les societats de veïns i el Codi Civil Espanyol

Es van constituir en una època en què les lleis desamortitzadores persegueixen els béns comunals i amb un Codi Civil contrari a la constitució de comunitats veïnals. Per això, es posa en dubte la validesa de les societats de veïns.

Des del punt de vista de la legislació desamortitzadora, la creació d'una "Societat de Veïns" s'aproxima al frau de la llei perquè es pretén la subsistència d'unes formes d'utilització i aprofitament de les muntanyes que la llei vol eradicar.

Des del Codi Civil, l'admissió i validesa de les "Societats de Veïns" i dels seus pactes o bases és dubtosa, independentment de quina sigui la seva naturalesa jurídica.

Si es considera que constitueix una **societat**, les escriptures examinades i els pactes que contenen presenten, almenys, 2 defectes:

1. Totes infringeixen l'article 1668 del CC, que declara la nul·litat del contracte de societat, "sempre que s'aportin béns immobles, sinó es fa un inventari d'aquests firmats per les parts, que haurà d'unir-se a l'escriptura".

Aquest precepte, l'origen del qual es troba en l'article 1565 *Proy.1851*, no s'ocupa de les circumstàncies que han de concórrer perquè la societat tingui personalitat jurídica, sinó de quelcom més important, dels requisits que exigeix la pròpia existència de la societat.

L'article 1668 del CC estableix un requisit de forma *add solemnitatem*, la observança de la qual condiona la vàlida constitució de la societat, de manera que, si s'infringeix, el contracte constitutiu és nul i la societat inexistent.

Cap de les escriptures atorgades entre el 1895 i el 1899 aporta l'inventari de béns immobles que, segons l'article esmentat del CC, s'ha d'unir a aquestes.

2. Infracció de l'article 1705 del CC, en relació amb l'article 1700.4º del CC. D'acord amb aquests preceptes, quan no s'haguessin assenyalat termes per la duració de la societat, qualsevol dels socis pot instar a la seva extinció, actuant per si sol i sense precisar del concurs dels demés. Les escriptures constitutives de les "Societats de Veïns", en canvi, neguen aquesta possibilitat i exigeixen un acord de dissolució per la seva adopció, a més, és necessària una majoria especialment qualificada.

La contradicció entre les disposicions estatutàries i les del CC són evidents, i encara que no afecti a la validesa de l'escriptura en el seu conjunt, si que determina que el pacte o l'estipulació concreta en la que es recull aquesta disposició hagi de tenir-se per no inscrita.

A més, la possible configuració de la "Societat de Veïns" com a societat i a la seva subjecció dels preceptes del CC que regulen aquesta institució, no poden ser utilitzades per excloure o infringir altres disposicions legals (les relatives a la comunitat de béns) que puguin ser igualment aplicables. Això constituirà un evident frau de la llei que – com assenyalava l'actual article 6.4 del CC – "no impedirà la deguda aplicació de la norma que s'hagués tractat d'eludir".

Si, davant d'aquesta consideració, s'entén que la "Societat de Veïns" constitueix una *comunitat de béns*, els dubtes sobre la seva admissibilitat pel CC s'accentuen, tant si es pensa que

adopta l'estructura i organització d'una comunitat germànica, com si es defensa la seva adscripció a la categoria de la comunitat romana.

La intenció dels redactors del CC al regular el dret de propietat era configurar-lo d'acord amb els criteris i concepcions liberals imperants en aquell moment, excloent la vinculació de la propietat i restringint les possibilitats de què les mans mortes poguessin accedir a la seva titularitat.

Respecte a la copropietat, aquesta devia "*inspirar-se amb els fonaments capitals del dret patrio*", representats en la idea de la divisió essencial de la comunitat i en la facultat de cada comuner de disposar lliurement de la seva participació. La concurrència d'ambdues circumstàncies exclou la possible constitució de comunitats germàniques de caràcter veïnal – essencialment estables i duradores i que suposen una vinculació de la propietat i un obstacle a la lliure circulació de béns- a l'empara de les disposicions del CC i qüestiona la validesa de les escriptures atorgades amb la finalitat de crear una "Societat de Veïns". Aquesta tendència contrària a la comunitat germànica es reflexa en els *articles 600 i 602 del CC*:

- *Article 600: la comunitat de pastures (manifestació típica d'una determinada categoria de comunitat germànica) s'estableixi a favor de determinats individus, negant expressament la seva constitució a favor d'una universalitat d'individus.*
- *Article 602 CC: possibilita que qualsevol dels partícips abandoni o s'alliberi de la comunitat, i possibilita també, per la seva extensió, la pròpia divisió i extinció de la comunitat. En aquest sentit i de considerar-se la seva nul·litat, la comunitat constituïda es regiria a falta de contracte per les prescripcions del Tit. III, Lib. II del CC, relatives a la comunitat romana o ordinària.*

En el supòsit de que el que s'hagués volgut establir a través de les escriptures constitutives de les "Societats de Veïns" fos una comunitat romana, existeixen una sèrie de pactes o estipulacions que infringeixen també els preceptes del CC que regulen una comunitat d'aquest tipus. Aplicant l'esquema de la comunitat ordinària es crea una comunitat a favor d'una universalitat d'individus i es produeix a una situació de vinculació de béns, contràries no sols als *fonaments capitals de dret* sinó també, i sobretot, als principis que inspiren la regulació del mateix dret de propietat acollida pel CC.

Per tant, vulneren normes imperatives del CC:

1. L'exclusió de la facultat de divisió, no sols pel què respecta als propis atorgants de les escriptures constitutives, sinó també, per que respecta als seus successors.
2. Limitació de la facultat de disposició, que no pot exercitar-se vàlida i eficaçment a favor de qualsevol persona, sinó a favor d'aquelles que tinguin la qualitat de veïns.
3. La vinculació de la condició de copropietari a aquesta qualitat, de manera que aquesta condició s'adquireix o es perd en funció de la veïnitat, i només als atorgants de les escriptures sinó també amb relació als seus successors.
4. La peculiar configuració de la transmissió "mortis causa" que atribueix la condició de successor només a qui, a més de ser hereu, sigui també veí, negant-la a aquell que no ho sigui (per més que li correspongués d'acord amb les regles legals en matèria successora).

En tots aquests supòsits, la nul·litat dels pactes estatutaris que recullen aquestes disposicions no comporta necessàriament la de l'escriptura constitutiva, però si la substitució de la seva regulació per l'establerta pel CC, de manera que la comunitat es regeix pels *articles 393 ss.de CC*.

La validesa o nul·litat de les escriptures constitutives d'una "Societat de Veïns" i la de la institució creada a través de les mateixes no ha estat resolta pel Tribunal Suprem.

Les "Societats de Veïns" van donar lloc a nombrosos conflictes que van fer necessària la intervenció judicial. Normalment, la resolució de la situació conflictiva es circumscriu al cas concret, sense que s'abordi el tema de l'admissibilitat o no de les "Societats de Veïns" en el nostre ordenament jurídic. Amb tot, en la doctrina, sol al·ludir-se a una línia jurisprudència, iniciada ja en la *STS 5 de març de 1926* i confirmada amb posterioritat per la *RDGRN 8 de març del 1950*, on s'afirma la validesa d'aquestes societats i de la comunitat de béns que estableixen. Ambdós pronunciaments semblen manifestar-se en aquest sentit, però es refereixen a "Societats de Veïns" constituïdes amb anterioritat al CC.

Llei estatal de forests veïnals en ma comú

- *Articles 4.3 Llei de Monts de 8 de juny de 1957 23 del seu Reglament (aprovat pel Decret 485/1962 de 22 de febrer), relatius als "monts pertanyents a mà comú als veïns de les consuetudinàries demarcacions parroquials" gallegues.*

- Amb posterioritat, la *Compilació de Dret civil especial de Galícia (Llei 147/1963 de 2 de desembre)*. En els *articles 88 i 89*, defineix aquests monts com aquells que “*pertanyen en mà comú als veïns de la parròquia, poble o nucli de població que tradicionalment els havien disfrutat*” i que es caracteritzen per ser “*indivisibles, inalienables, imprescriptibles i inembargables*”.

No és fins el 1968 que s'estableix una regulació de caràcter general en matèria de monts veïnals en mà comú, d'aplicació al territori de l'estat espanyol. Aquesta regulació es recull a la *Llei 52/1968 de 27 de juliol* :

- la llei es va promulgar degut a la “*situació legal d'anormalitat*”;
  - mancava una regulació precisa “*en la que es trobaven els monts de diferents nuclis veïnals, no constituïts com a entitats municipals, l'aprofitament dels quals correspon a varies persones lligades o no per vincles administratius de veïnitat*”; que existeixen “*a varies províncies, principalment del N i NO de l'estat espanyol*”.
- *Exposició de motius de la Llei de 1968*: destaca la pròpia Exposició de motius que s'utilitzen i exploten en “règim de comunitat de tipus germànic”.
  - *Article 1 de la Llei 1968* defineix com “*pertanyents als veïns agrupats en parròquies, aldeas, llocs, caserios, barris i d'altres similars no constituïts formalment en Entitats Municipals que, amb independència del seu origen, vinguin aprofitant-se consuetudinàriament en règim de comunitat, exclusivament pels integrants d'aquestes agrupacions en la seva qualitat de membres de les mateixes*”.
  - *Article 2 Llei 1968*: es refereix al seu règim jurídic i destaca les següents característiques:
    1. Es tracta de béns “*la titularitat i aprofitaments dels quals correspon, sense assignació de quotes específiques, als veïns integrants en cada moment del grup comunitari de què es tracti*”.
    2. Es tracta de “*béns indivisibles, inalienables, imprescriptibles i inembargables i no estan subjectes a cap tributació*”.
    3. Poden ser objecte d'expropiació o d'imposició de servituds, sempre que sigui per causa d'UP o d'interès social que preval al que representen.

- *Article 3 Llei 1968: destaca que l'aprofitament i gaudi de tals monts s'efectuarà exclusivament per aquells a qui correspongui a tenor de l'article anterior i segons les normes escrites i situacions consuetudinàries que vinguin existint entre ells*".

La Llei 52/1968 va ser derogada quan ja era vigent la *Constitució del 1978*, per la *Llei 55/1980 de l'11 de novembre*.

- *Article 1 Llei 1980: delimita el seu àmbit d'aplicació i assenyala que es regiran per les seves disposicions "els monts de naturalesa especial que, amb independència dels seu origen, pertanyin a agrupacions veïnals en la seva qualitat de grups socials i no com a entitats administratives i vinguin aprofitant-se consuetudinàriament en mà comú pels membres d'aquells en la seva condició de veïns*".
- *Article 2 Llei 1980: parla de les característiques d'indivisió, inalienabilitat, imprescriptibilitat i inembargabilitat, i destaca que "la seva titularitat dominical correspon, sense assignació de quotes, als veïns integrants en cada moment del grup comunitari del que es tracti*".
- *Article 4 Llei 1980: es preveu l'existència d'uns estatuts en els que es regularan l'exercici dels drets dels partícips, els òrgans d'administració o de gestió*.
- *Article 7 Llei 1980: "qui ha de representar en cada casa oberta amb fums en tot el que concerneixi al mont, així com la forma d'acreditar aquesta representació*".
- *Article 8 Llei 1980: regula el supòsit de què s'extingeixi l'agrupació veïnal titular, "l'ens local menor de què es doti la Comunitat Autònoma corresponent o, en el seu defecte, el municipi que el seu territori radiqui el mont, regularà el gaudi i conservació, en les condicions establertes pels béns comunals, amb deures inherents de vigilància i bona administració fins que es restableixi la comunitat veïnal... Si al cap de 30 anys no es restaura la comunitat veïnal, el bé passarà definitivament al patrimoni de l'entitat local administradora amb el caràcter de comunal*".

D'aquestes disposicions, poden destacar-se vàries idees:

1. Els monts veïnals en mà comú són béns la titularitat dels quals ha correspost, des de sempre, exclusivament als veïns d'un determinat lloc, no constituïts en entitats administratives o municipals: **són béns de domini privat**, a diferència dels béns comunals que són de titularitat pública.
2. La titularitat i explotació dels monts veïnals s'ostenta i exerceix en **règim de comunitat germànica o mà comú**.

3. L'aprofitament dels monts veïnals en mà comú **correspon amb caràcter exclusiu als veïns**, entenent com a tals el grup de persones que integren o que són membres del grup social.
4. La característica essencial i definidora d'aquests monts radica en el seu **aprofitament consuetudinari**, l'origen del qual és anterior a la promulgació del Codi civil.

Si es parteix de la configuració de la "Societat de Veïns" com una comunitat germànica de caràcter veïnal, s'hauria de plantejar (davant de la inadequació de les seves disposicions a les del CC) la possibilitat de la seva adaptació i subjecció als preceptes de la legislació especial (siguin els de la Llei 52/1968 o els de la Llei 55/1980), ja que aquesta darrera el seu àmbit d'aplicació és el de tot l'estat espanyol, i per tant, també el de les Comunitats Autònomes amb dret propi com és el cas de Catalunya.

Arguments en contra de la similitud entre les característiques dels monts veïnals de la legislació especial i els monts contemplats en els estatuts de les "Societats de Veïns" i la regulació dels respectius aprofitaments:

1. Les lleis especials es refereixen a **monts que pertanyen a agrupacions veïnals o a grups socials de veïns** (l'article 1 Llei 1968 qualifica algunes d'aquestes formes d'agrupació: "*parròquies, aldeas, llocs, caserios, barris i altres similars no constituïts formalment en Entitats municipals*") i **no a monts que pertanyen a veïns o associacions de veïns agrupats en una comunitat**, privada o particular, de propietaris, formalitzada i estructurada expressament com tal comunitat a través d'un acte d'autonomia privada, i de la que ni tan sols en formaven part originàriament, tots els veïns del lloc, sinó uns determinats veïns.

A més, les lleis especials pressuposen que els monts objecte de la seva regulació han format part tradicionalment a les esmentades agrupacions veïnals, no constituïdes en entitats administratives, mentre que, els monts als què es refereixen les "Societats de Veïns" van ser originàriament monts comunals o de propis, la seva titularitat no es reconeix als veïns fins que aquests els van adquirir a finals del S. XIX: no es tracta de monts dels quals n'haguessin estat tradicionalment titulars els veïns, sinó de monts de titularitat municipal que, entre el 1895 i el 1899, es van convertir en monts particulars.

2. Les lleis especials es refereixen a **monts que vinguin aprofitant-se consuetudinàriament en mà comú i sense assignació de quotes pels membres de l'agrupació veïnal en la seva condició de veïns**, i no a monts que s'aprofiten pels veïns des de finals del s. XIX i principis del s. XX a partir del moment de la constitució de la

Societat, i que ho fan, no en mà comú, sinó en funció de les quotes que tenen assignades i actuant no com a veïns, sinó en la seva condició de copropietaris.

D'altra banda, si malgrat tot, aquest aprofitament es considera **consuetudinari**, constituïria un supòsit de **costum contra llei**, que sota cap concepte, seria susceptible de produir efectes jurídics, i molt menys, legalitzar un comportament realitzat en contravenció d'una sèrie de normes imperatives.

Suposant que la "Societat de Veïns" constitueix una comunitat germànica, si es considera una comunitat romana no hi ha qüestió ja que tant en la Llei de 1968 com en la Llei de 1980 destaquen que la titularitat dominical dels monts correspon, *sense assignació de quotes específiques*, als veïns "*integrants en cada moment del grup comunitari de què es tracti*". Respecte això, suposada la nul·litat de l'escriptura constitutiva i la necessitat dels seus atorgants d'acudir a la possessió ad usucapionem per convertir-se en propietaris de la muntanya, l'aplicació a la "Societat de Veïns" de les normes de la comunitat romana determina que la propietat s'adquireixi precisament en règim de comunitat romana.

La pròpia Llei de 1968 preveia ja la possibilitat de què pogués usucapir-se o adquirir-se per prescripció el domini dels monts objecte de la seva regulació, especialment, si havien estat objecte d'inscripció en el Registre de la Propietat a nom de persones concretes i determinades que ostentessin la seva possessió real i efectiva (*article 1.2 Llei 1968*). En mesura que aquesta adquisició per usucapió s'hagués produït i consolidat amb anterioritat a la promulgació de la legislació especial, les seves disposicions no seran d'aplicació per falta del pressupost (cotitularitat en règim de comunitat germànica) que la possibilita.

Normativa aplicable i competència legislativa

La normativa aplicable a les "Societats de Veïns" variarà segons quina sigui la posició que s'adopti en relació a la seva configuració:

- si es va tractar d'establir una comunitat de béns de naturalesa germànica i de caràcter veïnal, el contracte constitutiu seria nul al perseguir una finalitat prohibida per la llei i, per tant, l'atorgament de l'escriptura pública tampoc hauria tingut efectes reals (*article 1462 del CC*), no originant, en rigor, cap comunitat o copropietat.

Ara bé, els atorgants de l'escriptura van adquirir la possessió de la muntanya, la titularitat de la qual volien compartir, i havent perdut el seu caràcter comunal (com a conseqüència de la seva desamortització i venda en pública subhasta) i quedant sotreta a l'àmbit del dret

públic, era susceptible d'usurpació que (d'acord amb el *Usatge omnes causa* es consumiria als 30 anys d'iniciada la possessió (*article 1.2 Llei 52/1968*).

La mateixa nul·litat del contracte constitutiu determinaria que la comunitat establerta en aquest moment ho fos (*"a falta de contracte"*, *article 392 del CC*) com comunitat ordinària o romana, regulant-se per les disposicions pròpies d'aquesta.

- si el que es va tractar d'establir va ser una comunitat romana, l'escriptura constitutiva és vàlida i el seu atorgament va convertir als que van intervenir en l'acte constitutiu en propietaris, establint-se, efectivament, una situació de comunitat. Aquesta es regeix pels pactes i estipulacions recollits en l'escriptura i, en el seu defecte, per les normes del Codi civil.

Si alguns d'aquests pactes contravé lo disposat amb caràcter imperatiu en la regulació legal, això determina la seva nul·litat i l'aplicació de la normativa infringida. **Això és el que probablement passa en les "Societats de Veïns" del Pallars Sobirà: constituïdes originàriament entorn a la idea de quota o participació de cada un dels seus integrants. Pretenen regular-se per unes disposicions que són més pròpies de la comunitat germànica i que, en qualsevol cas, vulneren les regles de la comunitat romana, pel que esdevenen inaplicables en benefici d'aquestes últimes.**

Per tant, també, en aquesta segona hipòtesis la "Societat de Veïns" es regirà per les disposicions de la comunitat romana. [*La caracterització de la "Societat de Veïns" com una comunitat romana que es produeix tant en aquest supòsit com en l'anterior, determina per últim, que no li sigui aplicable la legislació estatal especial relativa als monts veïnals en mà comú, mantenint-se, per tant, la seva subjecció a les normes pròpies de la comunitat ordinària recollides en el CC*].

Tot això no exclou la possibilitat de què la Generalitat de Catalunya, en exercici de la seva competència legislativa, reguli sobre aquesta matèria.

- *Article 149.1 Constitució espanyola (CE) 1978*: procedeix, en la seva regla 8a al repartiment de competències relatives a la legislació civil entre l'estat i les Comunitats Autònomes amb "dret civil propi".

Parteix d'una regla o principi general: la competència en matèria de "legislació civil" correspon a l'estat amb caràcter exclusiu.

Immediatament a continuació, estableix una excepció a la regla: *"les CCAA amb dret civil propi tenen competència (igualmente exclusiva) per legislar en ordre a la "conservació, modificació i*

desenvolupament” d’aquest dret. No obstant, en aquesta competència s’exclou la referida (excepció a l’excepció) a les “regles relatives a l’aplicació i eficàcia de les normes jurídiques, relacions juridico-civils relatives a les formes de matrimoni, ordenació dels Registres i instruments públics, bases de les obligacions contractuals, normes per resoldre els conflictes de lleis i determinació de les fonts del Dret” respecte a les quals la competència estatal es reconeix “en tot cas”. Amb tot, encara es fa una darrera salvació en relació a aquesta competència: en matèria de fonts del Dret, el seu exercici per l’estat ha de respectar “les normes de Dret foral o especial”.

En els Estatuts d’Autonomia de les Comunitats amb dret civil propi: “*la Generalitat de Catalunya (article 9.2 de l’Estatut) té competència exclusiva*” en matèria de “*conservació, modificació i desenvolupament del dret civil català*”.

Aquesta es completa amb lo establert en l’article 26.3 de l’Estatut:

1. *En matèria de la competència exclusiva de la Generalitat, el Dret civil català és aplicable en el seu territori amb preferència a qualsevol altre.*
2. *En defecte de Dret propi serà d’aplicació supletòria del Dret de l’Estat.*
3. *En la determinació de les fonts del Dret civil es respectaran per l’Estat les normes de Dret civil català.*

Clarament, doncs, la Generalitat de Catalunya té competència exclusiva per dictar normes relatives a drets reals i, més concretament, per regular la comunitat de béns, sigui d’acord amb criteris o principis tradicionals del Dret romà, sigui d’acord amb criteris o principis diferents, que corresponen a la necessitat d’adaptar la legislació catalana a les necessitat o exigències socials. [La necessitat d’adaptar la legislació a les necessitats socials ha constituït, ja des d’un primer moment, una exigència que ha imposat el propi legislador, amb criteri que devia guiar l’exercici de la seva competència legislativa: Llei 13/1984 de 20 de març sobre la Compilació del Dret Civil de Catalunya, que integra aquest text legal en l’ordenament jurídic català].

Cal destacar la possibilitat de promulgar una *Llei sobre Monts veïnals en mà comú*, en la mesura en so de domini particular i sobre ells recau un dret de propietat privada, adscriuint-se plenament a l’àmbit del Dret civil; qüestió de política legislativa és determinar si aquesta llei, en cas de promulgar-se, ha d’afectar o no als monts regulats en els estatuts de les “Societats de Veïns”, en la que hauran de ponderar-se, per una part, el respecte als drets adquirits, i per l’altre, l’interès o la utilitat pública o social.

Cas particular la *Sociedad de codueños de la montaña de Tor*

Les “Societats de Veïns” van acabar convertint-se en un “planter de plets”, donant lloc a nombroses controvèrsies i discòrdies.

Un exemple n'és la “Societat de Copropietaris de la Muntanya de Tor”, la titularitat de la qual ha desenvolupat un litigi des del 1981, sobre el qual ha fallat l'Audiència Provincial de Lleida en sentència del 10 de gener del 1997, però que havent-se presentat un recurs en cassació a aquesta, encara es troba pendent de resolució definitiva per part del Tribunal Suprem.

Aquest cas presenta alguna particularitat: atorgada l'escriptura constitutiva de la “Societat de Veïns” el 14 de juliol del 1896, a través d'aquesta no es pretenia atribuir la propietat de la muntanya als atorgants, sinó confirmar-ne la seva titularitat: els veïns compareixents no es convertirien en propietaris com a conseqüència de la constitució de la societat, sinó que declaraven ser-ho ja amb anterioritat, tenint inscrita la seva possessió al Registre de la Propietat de Sort des del 14 de desembre del 1896. D'altra banda, els atorgants no eren tots els veïns del poble de Tor, sinó 13 d'ells, de manera que hi havia veïns que no tenien la condició de copropietaris de la muntanya. El conflicte suscità quan determinades persones pretenien declarar-se judicialment que ells eren els únics propietaris de la Muntanya de Tor, mancant d'aquesta condició a aquells que es demandaven.

El Jutjat de 1a Instància i Instrucció de Tremp, en *sentència de 2 de febrer de 1995*, atribuï la propietat de la muntanya a una única persona, negant la condició de titulars a les demás persones entre les que es va desenvolupar el litigi. L'Audiència Provincial de Lleida ha revocat aquest pronunciament i, entre les diferents manifestacions que conté, interessa destacar-ne les següents:

1. Declara la constitució d'una comunitat en mà comú o germànica sobre la muntanya de Tor, a la que qualifica de mont veïnal, la propietat de la qual recau en el comú de veïns de Tor.
2. Declara la nul·litat dels aspectes reals de la comunitat continguts en l'escriptura de constitució de la “Societat de Veïns”, qualificant l'acord o conveni entre els atorgants de “*negoci jurídic il·legal en origen*” i declara que els veïns que es creguin en dret a aprofitar-se de la muntanya de Tor s'hauran d'adaptar als Estatuts de la comunitat o crear altres “ex novo” que s'adaptin a la Llei estatal d'11 de novembre de 1980.

La pròpia sentència de l'Audiència reconeix “*l'anàlisi de l'escriptura pública (constitutiva de la “Societat de Copropietaris”) provoca molts dubtes*”.

És discutible la possibilitat d'adaptació dels estatuts de la "Societat de Copropietaris de la Muntanya de Tor" a la Llei estatal 55/1980, en canvi, poden estar d'acord amb la nul·litat dels aspectes reals de l'escriptura constitutiva i amb la qualificació del conveni entre els atorgants originaris com "negoci jurídic il·legal en origen", per més que aquesta afirmació sembli difícilment conciliable amb la constitució d'una comunitat en mà comú o germànica de la muntanya de Tor. En qualsevol cas, lo encertat o no de la solució proposta per l'Audiència Provincial de Lleida depèn en darrera instància de la que ofereixi el Tribunal Suprem al resoldre els recursos de cassació plantejats.